

DOI: 10.32837/space.v0i11.133
УДК 342.843:327(477)

Артур Олександрович Аміров

аспірант кафедри політичних теорій

Національний університет «Одеська юридична академія», Одеса, Україна

ПРЕЗИДЕНТСЬКІ ВИБОРИ ТА ЗОВНІШНЬОПОЛІТИЧНИЙ ВИБІР УКРАЇНИ: ГРАНІ ВЗАЄМВПЛИВУ

Анотація. У статті досліджується проблема взаємного впливу президентських виборчих кампаній та вибору зовнішньополітичного курсу України. Адже, Президент відповідно до Конституції України визначає зовнішньополітичний курс, може змінювати темп його реалізації та стратегічні напрямки, ініціювати суттєві трансформації у зовнішній політиці. За результатами президентських виборчих кампаній 2004, 2010 та 2014 років змінювався вектор зовнішньополітичного вибору. Водночас, реалізація зовнішньополітичного вибору напряму впливає на хід та результат виборчих кампаній в Україні. Під час виборчої кампанії 2019 року зовнішньополітичний вибір став однією із основних тем, що знайшло відображення у програмах кандидатів та дискурсі мас медіа. Визначено, що у програмах кандидатів-лідерів на пост Президента України за результатами першого туру проблема зовнішньополітичного вибору постає або окремо (П. Порошенко, Ю. Бойко), або як складова забезпечення національної безпеки та/чи економічного розвитку. Слід констатувати, що тема зовнішньополітичного вибору не стала головною під час президентської виборчої кампанії, практично не вплинула на її хід та результат. На думку В. Зеленського, питання зовнішньополітичного вибору необхідно вирішувати шляхом референдуму. У його програмі основну увагу зосереджено на внутрішньополітичних проблемах та необхідності зміни влади, її «перезавантаження». Як відомо, саме цей «меседж» було підтримано переважною більшістю громадян України як на президентських, так і на позачергових парламентських виборах. Переваги певного зовнішньополітичного вибору інші кандидати обґрунтовували історичними та політичними факторами (П. Порошенко, Ю. Бойко), економічними чинниками (Ю. Бойко, Ю. Тимошенко). Подальших досліджень потребують трансформації зовнішньої політики України у поствиборчий період, а також вплив проблеми зовнішньополітичного вибору на виборчі кампанії у наступному електоральному циклі.

Ключові слова: зовнішня політика, зовнішньополітичний вибір, електоральний процес, вибори Президента України, передвиборчі програми, мас медіа.

Постановка проблеми. Комплексне дослідження факторів, які визначальним чином впливають на зовнішньополітичний вибір України є актуальним завданням для сучасної політичної науки. Одним із таких факторів виступають президентські виборчі кампанії, адже саме за їх результатом відбувається корекція зовнішньополітичного курсу, а іноді – радикальна зміна його напрямку. Зокрема, безпосередньо це стосується президентських виборчих змагань у 1994, 2004, 2010 та 2014 роках.

Грані взаємовпливу зовнішньополітичного вибору та президентських виборів знаходяться на перетині широкої політологічної та соціологічної проблематики, яка охоплює визначення ролі держави у сучасному суспільстві, ефективної моделі розподілу влади (парламентська, президентська, змішані форми правління), напрямку соціального та політичного розвитку (вибір між «капіталізмом» і «соціалізмом», модернізацією і демодернізацією, централізацією і децентралізацією, лібералізмом і соціалізмом тощо).

Власною чергою, дискурс щодо зовнішньополітичного вибору України напряму впливає на передвиборчі кампанії, як президентські так і парламентські.

Відзначимо, що політична історія України свідчить про те, що перемога на президентських виборах представника одного із напрямків зовнішньополітичного

вибору може призвести на парламентських виборах до реваншу. Очевидно, що зовнішньополітичний вибір був лише одним із факторів, але достатньо суттєвим у подіях 2004 року («помаранчева революція», перемога В. Ющенка). А вже на парламентських виборах 2006 року відбувся реванш (перемога «Партії регіонів», які разом із СПУ та КПУ утворили «Антикризову коаліцію», що призвело до позачергових виборів у 2007 році).

Варто наголосити на тому, що теорія вибору має досить значний пізнавальний потенціал для досліджень українського суспільства. Адже, «ситуація вибору» є характерною ознакою постсучасних політичних та соціальних процесів. Погодимось із тим, що «В умовах глобальних соціальних та політичних змін індивідуальні та колективні політичні актори (від громадян до партій, парламентів та президентів) досить часто опиняються у ситуації вибору... Суттєвою альтернативою (*застосування теорії вибору – А.А.*) в умовах посткомуністичного патерналізму виступає уникнення вибору (як елітами так і суспільством), а також намагання еліт поєднати альтернативи і виробити псевдоконсенсусну модель. Це відноситься до конституційного процесу (змішана, парламентсько-президентська модель), виборчого процесу (змішана, мажоритарно-пропорційна система)... зовнішньополітичного вектору та ін.» (Яковлев, 2016).

Глобалізація економічних та політичних відносин і розвиток комунікативних мереж та інформаційних технологій утворюють мінливий міжнародний контекст зовнішньополітичного вибору. Одним із головних внутрішньополітичних факторів щодо вибору та реалізації доктрини зовнішньої політики є загальнонаціональні виборчі кампанії. Саме під час електоральних змагань активізуються політичні дебати щодо зовнішньополітичного вибору, кандидатами та представниками мас медіа ініціюються публічні дискусії з цього питання. І якщо під час дебатів та політичних ток-шоу у мас медіа цінується емоційність виступів, загострення пристрастей завдяки використанню спеціальних риторичних прийомів, то у передвиборчих програмах партій та кандидатів має відобразитись раціональна аргументація щодо того чи іншого зовнішньополітичного вибору.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженню проблематики зовнішньополітичного вибору України присвячено праці таких вітчизняних дослідників, як М. Алексієвець, С. Віднянський, В. Горбулін, І. Коваль, В. Копійка, А. Мартинов, О. Палій, Г. Перепелиця, Я. Секо, О. Сушко, В. Чалий, Л. Чекаленко, ін. Концептуальні основи розуміння зовнішньополітичного вибору України представлено у підручнику Л. Чекаленко «Зовнішня політика України» (Чекаленко, 2015). В. Копійка зазначає: «...перед сучасною Україною постала нагальна потреба обстоювання здобутків українського народу, що має супроводжуватися стратегічними зовнішньополітичними рішеннями на державному рівні, ефективною роботою дипломатів та експертів у сфері національної безпеки» (Копійка, 2015).

Дослідження коливання зовнішньополітичного курсу України представлено у статті М. Алексієвця та Я. Сека «Зовнішня політика України: від багатовекторності до безальтернативності» (Алексієвець М., 2016).

Квінтесенцію взаємного впливу діяльності президентської влади та зовнішньополітичного вибору автори визначають наступним чином: «Маятникові хитання України, персоніфіковані в зовнішньополітичних курсах українських президентів, у кінцевому випадку сприяли розштовхуванню зовнішньополітичних партнерів та зумовили загострений інтерес до України... Результатом цього стало зростання конфліктності в регіоні та початок боротьби за Україну, яка, втім, відбувається з огляду на власні інтереси Вашингтона, Москви і Брюсселя... Ключовими у такому світоглядному перевороті варто вважати українсько-російські відносини.

Попри декларації та офіційні заяви, вони так і не стали «стратегічним партнерством», а розвивалися конфліктно, нерівноправно та асиметрично. Можна стверджувати, що їх змістом стало не формування нової парадигми відносин, а – розрив із багатовіковим спадком спільного минулого» (Алексієвець М., 2016).

Серед досліджень виборів глави держави в Україні, формальних та неформальних функцій інституту президенства слід відзначити праці О. Дацаківської, М. Зелінської, М. Кармазіної, Ф. Рудича, Є. Перегуди, А. Кудряченка, ін. Як зазначено у виданні «Політична наука в Україні. 1991 – 2016»: «Практично всі дослідники інституту президентства відзначили гіпертрофію інституту президента в Україні, що зумовило проблему функціонального домінування глави держави над усіма іншими вищими владними структурами» (Політична наука в Україні, 2016, с. 155). Повною мірою це стосується можливостей впливу на зовнішньополітичний вибір України.

Відзначимо, що у вітчизняній політичній науці недостатньо уваги приділено саме проблемі взаємного впливу виборів Президента України та зовнішньополітичного вибору.

Формулювання цілей статті. Мета статті – дослідити взаємний вплив процесу та результату президентських виборчих кампаній та визначення і реалізації зовнішньополітичного вибору України. Для реалізації даної мети було проведено дослідження передвиборчих програм основних кандидатів на посаду Президента України у 2019 році.

Виклад основного матеріалу дослідження. Зовнішньополітичний вибір є важливою складовою у процесі пошуку парадигми ефективного урядування для України, визначення ролі держави у забезпеченні соціального, економічного та політичного розвитку.

Обґрунтовуючи парадигму держави, що стимулює розвиток професор соціології П. Кутуєв зазначає: «Дослідження ролі держави у трансформації та розвитку набуває особливої актуальності для постленінських суспільств, які повинні – відповідно до вимог неоліберального консенсусу – усунути державу із суспільно-економічного життя, хоча лише держава може створити інституційну систему координат, у рамках якої може функціонувати ринок, відбуватись накопичування капіталу та розбудовуватися мережа соціального захисту» (Кутуєв, 2002, с. 5).

На поточному етапі умови реалізації зовнішньополітичного вибору визначаються необхідністю мирного урегулювання на Сході України, пошуком оптимальної моделі європейської та євроатлантичної інтеграції в умовах збройного конфлікту та анексії Криму.

Україна потребує не лише стратегічного вибору зовнішньополітичного курсу, а й стратегії його реалізації з використанням потенціалу держави, який має посилюватись за результатами кожних наступних президентських виборів.

Натомість, поки що потенціал держави, яка б мала сприяти розвитку, використовується недостатньо. За даними експертного опитування «Української призми» найбільшою мірою ефективній зовнішній політиці України заважають «...відсутність стратегічного бачення зовнішньої політики (81%), брак уваги до кадрового питання (61%), недостатня координація між органами державної влади (44%). Звісно, більше половини опитаних (51%) також вважає, що шкодить ефективності й зовнішня агресія з боку Росії, проте, як бачимо, більшість проблем криється у самій Україні» (Герасимчук, 2019).

У практичній площині проблема полягає не у самому виборі (здійснення якого передбачає процедуру визначення альтернатив та вибір однієї з них). Вибір Україною політичного курсу європейської та євроатлантичної інтеграції зроблено остаточно. Про це свідчить, зокрема й закріплення даного вибору у правовому полі – ухвалення

Верховною Радою України Закону України «Про внесення змін до деяких законів України щодо відмови країни від здійснення політики позаблоковості» (ЗУ «Про внесення змін до деяких законів України щодо відмови країни від здійснення політики позаблоковості», 2019).

Натомість, особливої ваги набуває пошук дієвих механізмів та обґрунтування головних напрямків реалізації обраного курсу відповідно до національного інтересу.

Зовнішньополітичний вибір України має метою захист та найбільш повну реалізацію національного інтересу у просторі міжнародних відносин. Після здобуття незалежності у 1991 році перед Україною постало нетривіальне завдання – знайти адекватну відповідь викликам тектонічних геополітичних змін, пов'язаних із розпадом СРСР, за результатом яких, власне, і з'явилась нова держава. Тобто, необхідно було не лише відновити процес пошуку власного місця у нових геополітичних координатах, а й визначити формулу національного інтересу у нових геополітичних умовах.

Відзначимо, що з точки зору реалізації зовнішньої політики держави національний інтерес цілком можливо інтерпретувати як державний інтерес, бо метою зовнішньополітичного вибору виступає захист національної безпеки, а суб'єктом цієї діяльності постає держава та її інститути.

Варто погодитись із українським дослідником П. Шляхтуном: «Зовнішня політика – це політика держави у сфері міждержавних відносин... Функції зовнішньої політики – охорона, репрезентативно-інформаційна і організаційно-переговорна – дають можливість реалізувати її стратегічну мету: забезпечення національної безпеки держави, примноження її загального потенціалу, підвищення міжнародного престижу... Кожна національна держава у своїй зовнішній політиці як сукупності військових і дипломатичних, економічних і правових засобів намагається найбільш оптимально реалізувати свій національний інтерес» (Шляхтун, 2005).

Принагідно зауважимо, відповідно до теми даної статті, що національний інтерес (якщо він є результатом суспільного консенсусу та/або «пакту еліт») не може суттєво змінюватись після виборів, або зводиться до вузькогрупових інтересів правлячої еліти.

Також не можна підміняти національний інтерес вузькими ідеологічними інтерпретаціями, партійними та політичними лозунгами. Це означає, що національний інтерес залишається головним чинником зовнішньополітичного вибору незалежно від результатів електоральних кампаній, навіть президентських.

Погодимось із вітчизняним автором М. Кулінічем у визначенні сутності національного інтересу. Він зазначає, що національний інтерес, це – «...консолідований результат інтелектуального пошуку науковців, представників інститутів громадянського суспільства та політичного керівництва держави щодо відповіді на питання стосовно потреб подальшого розвитку кожного індивіда, суспільства та держави і, відповідно, захисту їх від зовнішніх та внутрішніх загроз» (Кулініч, 1994). Йдеться про взаємовплив внутрішньої та зовнішньої політики у процесі реалізації національного інтересу, який можна представити у трьох моделях. По-перше, зовнішньополітичний курс є наслідком презавантаження влади, результатом внутрішньополітичного вибору. По-друге, зовнішньополітичний вибір визначає місце держави у просторі міжнародних відносин, її вплив. Отже, внутрішня політика напряму залежить від зовнішньополітичного вибору. По-третє, «вага» зовнішньополітичного вибору та внутрішньої політики рівнозначна, якщо дії еліт спрямовані на отримання й утримання влади.

Щодо співвідношення зовнішньополітичного вибору та президентських виборів, то варто відзначити наступне. З одного боку, має бути забезпечений міцний зв'язок між внутрішньополітичними подіями (зокрема, й президентською виборчою кампанією) та зовнішньополітичним курсом. З іншого боку, вкрай важливою є спадкоємність

зовнішньої політики, відданість держави визначеному курсу незалежно від президентських електоральних змагань.

У цілому, протиріччя між спадкоємністю зовнішньополітичного курсу держави та необхідністю реалізації програмних положень переможця виборчої кампанії (під час президентських виборів відбувається суспільне обговорення, декларування зовнішньополітичного курсу, а після перемоги – його закріплення на рівні державних рішень) «знімається» за допомогою розрізнення між зовнішньою та міжнародною політикою. У зовнішній політиці єдиним актором виступає держава, а от брати участь у міжнародній політиці можуть інститути громадянського суспільства (включно з опозиційними політичними партіями, представниками мас медіа), організації міжнародного характеру тощо. Конституція України визначає повноваження Президента у зовнішньополітичному виборі. Відповідно до 102 статті Конституції України «Президент України є главою держави і виступає від її імені. Президент України є гарантом державного суверенітету, територіальної цілісності України, додержання Конституції України, прав і свобод людини і громадянина. Президент України є гарантом реалізації стратегічного курсу держави на набуття повноправного членства України в Європейському Союзі та в Організації Північноатлантичного договору» (Конституція України: Закон від 28.06.1996).

Відповідно до 106 статті саме Президент України здійснює керівництво зовнішньополітичною діяльністю держави. Так, Президент: «...3) представляє державу в міжнародних відносинах, здійснює керівництво зовнішньополітичною діяльністю держави, веде переговори та укладає міжнародні договори України; 4) приймає рішення про визнання іноземних держав; 5) призначає та звільняє глав дипломатичних представництв України в інших державах і при міжнародних організаціях; приймає вірчі і відкличні грамоти дипломатичних представників іноземних держав...» (Конституція України: Закон від 28.06.1996).

31 березня 2019 року відбувся перший тур виборів Президента України. У даній статті буде досліджено програми кандидатів у Президенти України, які посіли за його результатами місця з 1 по 4. До другого туру вийшли В. Зеленський та П. Порошенко, але до поля дослідження були включені кандидати, які змогли подолати символічний рубіж у два мільйони голосів. Так, В. Зеленський набрав голосів «за» – 5 714 034 млн., П. Порошенко – 3 014 609 млн., Ю. Тимошенко – 2 532 452 млн. голосів, Ю. Бойко – 2 206 216 млн. голосів (Протокол ЦВК, 2019). Усі вони після позачергових виборів до ВР України потрапили до парламенту як лідери партій та блоків й зберігли вплив на внутрішню політику та формування зовнішньополітичного курсу, на відміну від кандидатів на посаду Президента, які за результатами I туру виборів посіли місця з 5 по 7 (А. Гриценко, І. Смешко, О. Ляшко).

В. Зеленський пропонував питання зовнішньополітичного вибору країни вирішувати на всеукраїнському референдумі. У програмі В. Зеленського зазначено: «Рух України до НАТО та інших безпекових об'єднань – запорука нашої безпеки, в яку я вірю, та яка повинна отримати підтвердження через всеукраїнський референдум. Моє завдання зробити так, щоб зарплата військовослужбовців була на рівні натівських стандартів» (Передвиборна програма кандидата на пост Президента України Володимира Зеленського, 2019).

Програма діючого на той момент Президента України П. Порошенка безпосередньо починається із питання зовнішньополітичного вибору. Декларувалось, що «Наша місія – вступ до Євросоюзу і НАТО. Лише повноправне членство в Європейському Союзі та Північноатлантичному альянсі остаточно і безповоротно гарантує нашу українську державну незалежність, нашу українську національну безпеку» (Програма кандидата на

пост Президента України Петра Олексійовича Порошенка «Велика держава вільних і щасливих людей», 2019).

У програмі наголос робиться на історичній ролі України у Європі: «Історія ХХ і початку ХХІ століття показала, що незалежна Українська держава – наріжний камінь демократії, свободи і миру в Європі, а також важлива складова безпеки і захисту всієї євроатлантичної спільноти» (Програма кандидата на пост Президента України Петра Олексійовича Порошенка «Велика держава вільних і щасливих людей», 2019).

Також акцентовано увагу на важливому призначенні України у сучасній європейській політиці: «Ми – країна, яка вже суттєво посилила східний фланг Альянсу і захистила від російської агресії не лише себе, а й всю європейську цивілізацію. У 2023 ми подамо заявку на вступ до ЄС, отримаємо і почнемо виконувати План дій щодо членства в НАТО... До ЄС і НАТО ми вступимо як країна – регіональний лідер. Упродовж наступних 5 років Україна має стати: лідером аграрного сектору в Європі; одним із п'яти нових глобальних лідерів ІТ-сектору; регіональним лідером індустріального розвитку; транспортним хабом Східної Європи; однією з десяти найбільш відвідуваних країн Європи під гаслом «Модна країна, яку відкриває світ» (Програма кандидата на пост Президента України Петра Олексійовича Порошенка «Велика держава вільних і щасливих людей», 2019).

Натомість, Ю. Бойко у програмі під назвою «План мирного розвитку для України» пропонує інший зовнішньополітичний вибір: «...реальний нейтралітет та позаблоковість України; подолання розбіжностей з усіма країнами-сусідами, у тому числі з Росією» (Передвиборна програма кандидата на пост Президента України Юрія Бойка, 2019).

У передвиборній програмі Ю. Тимошенко йдеться про необхідність забезпечення національної безпеки та оборони і зовнішньополітичний вибір пропонується розглядати саме у цьому контексті. Кандидатка пропонує: «Завдання української дипломатії – на чолі з Президентом – йти у наступ і домагатися колективних заходів з примусу агресора до миру і повернення Криму та Донбасу. Ми доб'ємося організації справжнього переговорного процесу та відновлення миру відповідно до Будапештського Меморандуму. Ми повернемо військово-дипломатичним шляхом мир та окуповані території Криму та Донбасу... Ми проведемо повну модернізацію Збройних Сил України за стандартами НАТО та наростимо нашу військову потужність до рівня, що гарантує безпеку країні і кожній родині» (Передвиборна програма кандидата у Президенти України Юлії Тимошенко «Новий курс України», 2019).

У подальшому Ю. Тимошенко у своїй програмі зосереджується на конституційному процесі, необхідності нової економічної стратегії, нової соціальної доктрини та молодіжної політики.

Висновки. Таким чином, у програмах кандидатів-лідерів на пост Президента України за результатами першого туру проблема зовнішньополітичного вибору постає або окремо (П. Порошенко, Ю. Бойко), або як складова забезпечення національної безпеки та/чи економічного розвитку. Слід констатувати, що тема зовнішньополітичного вибору не стала головною під час президентської виборчої кампанії, практично не вплинула на її хід та результат. На думку В. Зеленського, питання зовнішньополітичного вибору необхідно вирішувати шляхом референдуму. У його програмі основну увагу зосереджено на внутрішньополітичних проблемах та необхідності зміни влади, її «перезавантаження». Як відомо, саме цей «меседж» було підтримано переважною більшістю громадян України як на президентських, так і на позачергових парламентських виборах. Переваги певного зовнішньополітичного вибору інші кандидати обґрунтовували історичними та політичними факторами (П. Порошенко, Ю. Бойко), економічними чинниками (Ю. Бойко, Ю. Тимошенко).

Подальших досліджень потребують трансформації зовнішньої політики України у поствиборчий період, а також вплив проблеми зовнішньополітичного вибору на виборчі кампанії у наступному електоральному циклі.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

Алексієвцев М., Секо Я. (2016). Зовнішня політика України: від багатовекторності до безальтернативності. *Україна-Європа-Світ: Міжнародний збірник наукових праць. Серія: Історія, міжнародні відносини.*(17), стр. 34-49.

Герасимчук, С. (2019). *Дипломатичні підсумки 2019 року.* URL: <http://prismua.org/2019-12-20>

Закон України «Про внесення змін до деяких законів України щодо відмови країни від здійснення політики позаблоковості». (2019). Офіційний веб-сайт Верховної Ради України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua>

Конституція України: Закон від 28.06.1996 № 254к/96-ВР. (2019). Офіційний веб-сайт Верховної Ради України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua>

Копійка, В. (2015). Зовнішньополітична парадигма України: історія і сучасність. *Віче* (18), 7.

Кулініч, М. А. (1994). *Україна в новому геополітичному просторі: проблеми регіональної та субрегіональної безпеки.* Київ: НІСД.

Кутуєв, П. В. (2002). Парадигма держави, що стимулює розвиток у соціології: концептуальний аналіз. *Наукові записки Національного університету «Києво-Могилянська академія».* Серія: соціологічні науки, 20, 3-10.

Передвиборна програма кандидата на пост Президента України Володимира Зеленського. (2019). URL: https://lb.ua/news/2019/02/11/419467_peredviborna_programa_volodimira.html

Передвиборна програма кандидата на пост Президента України Юрія Бойка. (2019). URL: <http://opposition.org.ua/uk/peredviborna-programa-yuriya-bojka.html>

Передвиборна програма кандидата у Президенти України Юлії Тимошенко «Новий курс України». (2019). URL: <https://www.cvk.gov.ua/pls/vp2019/wp005pt021f01=225pt001f01=720.html>

Політична наука в Україні. 1991 – 2016: у 2 т. (Т. 2. Теоретико-методологічні засади і концептуальні підсумки вітчизняних досліджень). (2016). Київ: Парламентське видавництво.

Програма кандидата на пост Президента України Петра Олексійовича Порошенка «Велика держава вільних і щасливих людей». (2019). URL: <https://www.cvk.gov.ua/pls/vp2019/wp005pt021f01=295pt001f01=720.html>

Протокол Центральної виборчої комісії «Про результати голосування у День виборів Президента України» (Чергові вибори Президента України 31 березня 2019). (2019). Офіційний веб-сайт Центральної виборчої комісії. URL: http://www.cvk.gov.ua/info/protokol_cvk_31032019.pdf

Чекаленко, Л. (2015). *Зовнішня політика України: підручник* (вид. 2). Київ: LAT&K.

Шляхтун, П. П. (2005). *Політологія (теорія та історія політичної науки).* Київ: Либідь.

Яковлев, Д. В. (2016). Дилеми вибору. *Молодий вчений* (7), 503-508.

ПРЕЗИДЕНТСКИЕ ВЫБОРЫ И ВНЕШНЕПОЛИТИЧЕСКИЙ ВЫБОР УКРАИНЫ: ГРАНИ ВЗАИМОВЛИЯНИЯ

Аннотация. В статье исследуется проблема взаимного влияния президентских избирательных кампаний и выбора внешнеполитического курса Украины. Ведь, Президент в соответствии с Конституцией Украины определяет внешнеполитический курс, может изменять темп его реализации и стратегические направления, инициировать существенные трансформации во внешней политике. По результатам президентских избирательных кампаний 2004, 2010 и 2014 годов изменялся вектор внешнеполитического выбора. В то же время, реализация внешнеполитического выбора напрямую влияет на ход и результат избирательных кампаний в Украине. Во время избирательной кампании 2019 внешнеполитический выбор стал одной из основных тем, что нашло отражение в программах кандидатов и дискурсе масс-медиа.

Ключевые слова: внешняя политика, внешнеполитический выбор, электоральный процесс, выборы Президента Украины, предвыборные программы, масс медиа.

PRESIDENTIAL ELECTIONS AND UKRAINE'S FOREIGN POLICY CHOICES: THE FACETS OF MUTUAL INFLUENCE

Abstract. The article explores the problem of the mutual influence of presidential election campaigns and the choice of Ukraine's foreign policy. After all, the President in accordance with the Constitution of Ukraine determines the foreign policy course, can change the speed of its implementation and strategic directions, initiate significant transformations in foreign policy. According to the results of presidential election campaigns of 2004, 2010 and 2014, the vector of foreign policy choice was changed. At the same time, the implementation of the foreign policy choice affects the course and outcome of the election campaigns in Ukraine. During the election campaign 2019, the foreign policy choice became one of the main topics that were reflected in the candidates' programs and the media discourse. It was determined that in the programs of the candidates-leaders to the post of the President of Ukraine according to the results of the first round the problem of foreign policy choice arises either separately (Poroshenko, Boyko) or as a component of ensuring national security and/or economic development. It should be noted that the topic of the foreign policy choice did not become the main one during the presidential election campaign and practically did not affect its course and outcome. In Zelenski's opinion, the issue of the foreign policy choice should be solved by referendum. His program focuses on internal political problems and the need to change the government, its "reset". As we know, this very 'message' was supported by the majority of Ukrainian citizens both in the presidential and extraordinary parliamentary elections. Other candidates justified the advantages of a certain foreign policy choice by historical and political factors (Poroshenko, Boyko) and economic factors (Tymoshenko, Boyko). The transformation of Ukraine's foreign policy in the post-election period as well as the impact of the foreign policy choice problem on the election campaigns in the next election cycle requires further research.

Keywords: foreign policy, foreign policy choice, electoral process, election of the President of Ukraine, election programs, mass media.